

ORNIS FENNICA

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN JULKAISEMA

XLII

UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND

TOIMITUS REDAKTION: G. BERGMAN, G. NORDSTRÖM

No 2. 1965

Nokian linnustosta

PETTER PORTIN

Kokemäenjoen vesistöalue on jo viime vuosisadalta lähtien ornitologisesti maamme parhaiten tunnettuja alueita. Kokoavan esityksen julkaisi KALELA 1938. Hänen tutkimuksensa perustui suurelta osalta erillisiin pitäjänlinnustojen kuvauksiin. Alueen eräältä mielenkiintoisimmalta seudulta, vesistön keskusjärven ympäristöstä, tällaiset tutkimukset kuitenkin tuolloin puuttuivat. Seuraavan tutkimuksen tarkoituksena onkin pyrkiä poistamaan tämä puute Nokian kauppalan osalta. Aikaisemmat lintutiedot kauppalan alueelta supistuvat muutamiin tiedonantoihin (HEIKINHEIMO 1925, KARHE 1958 ja SALONEN 1948—61) sekä KALELAN yllämainitussa tutkimuksessa julkaistuihin havaintoihin. Oma aineistoni tätä tutkimusta varten on kerätty kesinä 1961 ja 1962 tehdyissä linjatalseerauksissa. Lisäksi olen käyttänyt vuosilta 1953—62 peräisin olevia retkeilyhavaintojani. Huomattavaa apua olen saanut metsäteknikko H. Karheen havainnoista vv. 1953—62 ja postimiesten esimies A. O. Salosen laajasta kortistosta, jossa on runsaasti eri henkilöiden tekemiä lintuhavaintoja Nokialta vv. 1936—62. Tässä yhteydessä lausun parhaat kiitokseni heille kaikille.

Nokian kauppa on Pirkkalan lehtokeskuksen ydinosa. Nykyisin seudun lehtoista on kuitenkin vain rippeet jäljellä Pyhäjärven rantatörmillä ja Nokianvirran laaksossa. Lehdot ovat jatkuvasti radikaalin kulttuurivaikutuksen alaisena (ks. esim. KARHE 1963). Tutkimukseni olenkin halunnut kiinnittää erikoista huomiota näiden rappeutuvien lehtojen linnustokuvan tallettamiseen. Tästä syystä olen valinnut tutkimusmenetelmäkseni eräänlaisen muunnetun linjatalseerauksen: laskentareitit suunniteltiin kulkemaan pitkin kapeita lehtokaistoja järvien rannoilla, purolaaksoissa ja Nokianvirran uoman jyrkillä rinteillä. Muissa biotoopeissa on noudatettu samanlaista menettelyä, vaikka muunkinlainen tapa olisi niissä ollut mahdolli-

nen, ehkä edullisempikin. Pääsaran leveytenä on lehdossa ollut 20 + 20 m, muualla 25 + 25 m. Kaikkiaan olen laskentareittiä kulkenut 88 540 m, mikä jakautuu eri biotooppien osalle seuraavasti: lehtometsää 17 690 m (=0.707 km²), tuoretta kangasmetsää 21 650 m (=1.08 km²), kuivaa kangasmetsää 29 200 m (=1.46 km²) ja kulttuurialueita 19 950 m (=0.996 km²).

Takseerauksessa merkittiin tilastoon kaikkiaan 2910 lintua, näistä pääsaralla 952. Seuraavassa taulukossa on esitetty aineiston jakautuminen eri biotooppien kesken. Samalla on ilmoitettu kunkin biotoopin laskettu linnuston tiheys pareina neliökilometriä kohden. Virheiden eliminoimisessa on otettu huomioon MERIKALLION (1955) mainitsemat virhelähteet.

Biotooppi	Pääsaran linnut	Apusaran linnut	Linnuston tiheys
Lehtometsät	347 yks.	864 yks.	490 paria/km ²
Kulttuurialueet	316 „	794 „	315 „
Tuoreet kangasmetsät	178 „	781 „	175 „
Kuivat kangasmetsät	111 „	471 „	71 „

Tampereen seutusuunnitteluliiton ja ILVESSALON (1930) antamien tietojen mukaan olen laskenut eri biotooppien pinta-alat sekä, kertomalla nämä edellä mainituilla tiheysarvoilla, kunkin biotoopin parimäärän.

Biotooppi	Tiheys	Pinta-ala	Parimäärä
Lehtometsät	490 ×	2.35 km ²	= 1 150
Kulttuurialueet	315 ×	37.00 „	= 11 600
Tuoreet kangasmetsät	175 ×	60.65 „	= 10 600
Kuivat kangasmetsät	71 ×	31.00 „	= 2 200
Yhteensä		131.00	25 550

Maalinnuston keskimääräiseksi tiheysarvoksi saadaan täten 25550/131,00=195 paria/km². Lounais-Suomesta, johon Nokia kuuluu, ilmoittaa MERIKALLIO (1955) keskimääräiseksi tiheysarvoksi 165 paria/km². Saamani tulos viittaisikin paremmin Järvi-Suomeen, jossa vastaava arvo on 190. Nokia sijaitseekin aivan Lounais-Suomen pohjoisimassa nurkassa, lähellä Järvi-Suomen rajaa.

Eri lajien runsausarvojen ilmaisemisessa olen käyttänyt seuraavia lyhenteitä (HILDÉN 1960):

erl = erittäin runsaslukuinen	> 13 paria/km ²	
hrl = hyvin runsaslukuinen	6 - 13	,
rl = runsaslukuinen	3 - 6	,
mrl = melko runsaslukuinen	1,5-3	,
se = sirotellusti esiintyvä	0,7-1,5	,
mhl = melko harvalukuinen	0,2-0,7	,
hl = harvalukuinen	0,05-0,2	,
hhl = hyvin harvalukuinen	<0,05	,

Valta-arvon mukaan on lajit jaettu dominantteihin, influentteihin ja resedentteihin (MERIKALLIO 1946).

Lehtometsien linnusto

Lehtometsissä on reittiä kuljettu yhteensä 17 700 m, mistä on lehtipuuvaltaista 14 600 m ja kuusivaltaista 3100 m. Pääsaralla havaittiin yhteensä 347 lintuparia ja apusaralla 864. Lehtipuuvaltaisten lehtojen osuus tästä on 297/734 ja kuusivaltaisten 46/130.

Nokian lehdot ovat sisämaalaisiksi yleensä poikkeuksellisen reheviä. Jalot lehtipuut, kuten vuori- ja kynäjalava, lehmus ja vaahtera esiintyvät niissä suhteellisen runsaina (KARHE 1963, MÄKELÄ 1936). Pensaskerroksen peittävyys on monin paikoin lähes täydellinen. Se muodostuu etupäässä edellä mainittujen puiden taimista, mutta kuivemmillä paikoilla on katajan osuus huomattava.

Verrattaessa lehtipuu- ja kuusivaltaisten lehtojen linnustoa keskenään, huomataan selvä ero jo dominanttien lajien kohdalla: lehtipuu-lehtojen dominantit lajit, lehtokerttu, talitiainen, punavarpuinen ja västäräkki, esiintyvät kuusilehdoissa vain apusaralla. (Västäräkin runsaus lehtipuulehdoissa selittyy kivikkorantojen läheisyydestä.) Kuusivaltaistenlehtojen dominanteista vihervarpunen, punakylkirastas ja harmaasiippo ovat lehtipuulehdoissa influentteja.

Myös influenttien lajien kohdalla on eroa: kuusilehtojen tyypilliset influentit, punarinta, tiltalti, sirittäjä ja hippiäinen ovat lehtipuulehdoissa resedenttien joukossa, tai esiintyvät vain apusaralla.

Tyypillisiä lehtipuuvaltaisten lehtojen lajeja, jotka eivät esiinny kuusivaltaisissa lainkaan, ovat seuraavat resedentit: harakka, hernekerttu, mustapääkerttu, kivitasku, pikkulepinkäinen, sinitäinen ja pyy. (Viimeksi mainitun tuleminen tilastoon lienee kuitenkin pelkkä sattuma.)

Linnuston koostumus lehtometsissä on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Lehtometsien linnusto. (Vogelfauna der laubreiche Hainwälder und fichtenreiche Haine.)

Pääsaran lajit (Hauptstreife)	Lehtipuuvalt.		Kuusivalt.		Kaikki lehdot	
	Abd.	Dom.	Abd.	Dom.	Abd.	Dom.
<i>Fringilla coelebs</i>	84,0	16,5	81,0	22,0	83,0	17,5
<i>Phylloscopus trochilus</i>	60,0	11,8	32,0	8,7	55,0	11,6
<i>Turdus pilaris</i>	48,0	9,5	65,0	17,5	51,0	10,4
<i>Sylvia borin</i>	60,0	11,8	—	—	49,0	10,1
<i>Sturnus vulgaris</i>	34,0	6,7	8,0	2,2	30,0	6,0
<i>Parus major</i>	36,0	7,0	—	—	30,0	6,0
<i>Carpodacus erythrinus</i>	34,0	6,7	—	—	28,0	5,8
<i>Motacilla alba</i>	29,0	5,7	—	—	24,0	4,9
<i>Carduelis spinus</i>	14,0	2,7	57,0	15,3	21,0	4,3
<i>Turdus iliacus</i>	12,0	2,4	25,0	6,5	14,0	2,9
<i>Muscicapa striata</i>	7,0	1,3	32,0	8,7	11,0	2,3
<i>Ficedula hypoleuca</i>	10,0	2,0	16,0	4,4	11,0	2,3
<i>Erithacus rubecula</i>	8,5	1,7	8,0	2,2	8,5	1,7
<i>Sylvia communis</i>	8,5	1,7	—	—	7,0	1,4
<i>Pica pica</i>	8,5	1,7	—	—	7,0	1,4
<i>Carduelis cannabina</i>	5,0	1,0	8,0	2,2	5,6	1,2
<i>Sylvia curruca</i>	5,0	1,0	—	—	4,2	0,9
<i>S. atricapilla</i>	5,0	1,0	—	—	4,2	0,9
<i>Emberiza citrinella</i>	5,0	1,0	—	—	4,2	0,9
<i>Phylloscopus collybita</i>	1,7	0,3	8,2	2,2	2,8	0,6
<i>Loxia sp.</i>	3,5	0,7	—	—	2,8	0,6
<i>Oenanthe oenanthe</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Chloris chloris</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Lanius collurio</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Columba palumbus</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Corvus cornix</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Parus caeruleus</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Tetrastes bonasia</i>	1,7	0,3	—	—	1,4	0,3
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	—	—	8,0	2,2	1,4	0,3
<i>Regulus regulus</i>	—	—	8,0	2,2	1,4	0,3
<i>Saxicola rubetra</i>	—	—	8,0	2,2	1,4	0,3
<i>Motacilla flava</i>	—	—	8,0	2,2	1,4	0,3
<i>Sylvia sp.</i>	3,5	0,7	—	—	2,8	0,6
<i>Aves sp.</i>	10,0	2,0	—	—	8,5	1,7
Yhteensä 33 (+ 2) lajia	510,0	100,0	375,0	100,0	490,0	100,0

Apusaran lajit (<i>Nebenstreife</i>)			
Lehtipuuvaltaiset		Kuusivaltaiset	
Laji	Lukum.	Laji	Lukum.
<i>(Alauda arvensis)</i>	9	<i>Sylvia borin</i>	4
<i>(Passer domesticus)</i>	9	<i>Carpodacus erythrinus</i>	4
<i>(Actitis hypoleucos)</i>	7	<i>Loxia sp.</i>	3
<i>Emberiza hortulana</i>	5	<i>Parus major</i>	2
<i>Turdus philomelos</i>	4	<i>Sylvia communis</i>	2
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	3	<i>Emberiza citrinella</i>	2
<i>Regulus regulus</i>	2	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2
<i>Anthus trivialis</i>	2	<i>Motacilla alba</i>	1
<i>Garrulus glandarius</i>	2	<i>Pica pica</i>	1
<i>Parus atricapillus</i>	2	<i>Columba palumbus</i>	1
<i>(Acrocephalus schoenob.)</i>	2	<i>Corvus cornix</i>	1
<i>Jynx torquilla</i>	2	<i>Anthus trivialis</i>	1
<i>Coloeus monedula</i>	2	<i>Garrulus glandarius</i>	1
<i>Parus ater</i>	2	<i>(Alauda arvensis)</i>	1
<i>Saxicola rubetra</i>	1	<i>(Actitis hypoleucos)</i>	1
<i>Turdus merula</i>	1	<i>Turdus philomelos</i>	1
<i>(Falco tinnunculus)</i>	1	<i>Parus atricapillus</i>	1
<i>Cuculus canorus</i>	1		

Lehtojen linnustossa kokonaisuudessaan huomaa selvän kulttuurin antaman leiman. Tämä näkyy kottaraisen, räkättirastaan ja talitiaisen voimakkaana dominanssina verrattuna esim. SOVERIN (1940) luonnontilaisesta lehdosta esittämiin arvoihin. Peipon ja pajulinnun osuus taas on pienempi kuin SOVERIN ilmoittama. Kulttuurin vaikutus lehtipuuvaltaisten lehtojen linnustoon käy selvimmin ilmi asettamalla rinnakkain voimakkaasti kulttuurin vaikutuksen alaisen lehdon (reitti IV, Pyhäselän NW-ranta ja kosken yläjuoksu) ja alueen epäilemättä luonnontilaisimman lehdon (reitti VII, Nokianvirran N-ranta) (ks. TAPIO 1953), tiheysarvot. Taulukko 2.

Taulukosta nähdään, että kulttuurilehdon lintutiheys on huomattavasti suurempi kuin luonnontilaisen lehdon. Tämän voidaan katsoa johtuvan eräänlaisesta reunavaikutuksesta: tietyt kulttuurista riippuvat tai siitä hyötyvät lajit pesivät kulttuurilehdossa, vaikkakin hakevat suurimman osan ravinnostaan läheisiltä pelloilta ja asutusalueilta. Selvimmin tämä näkyy kottaraisen kohdalla. Täysin kulttuurista riippuvaisia ovat hemppo, kivitasku ja pikkulepinkäinen. Harmaasiippo, kirjosiippo, pensas- ja hernekerttu näyttävät myös huomattavasti hyötyvän kulttuurista.

Taulukko 2. Eri lintulajien tiheys kulttuurin vaikutuksen alaisessa (reitti IV) ja luonnontilaisessa lehdossa (reitti VII). (*Vogeldichte im kulturbeeinflussten Hain und im Naturhain.*)

Laji	Reitti	
	IV	VII
<i>Fringilla coelebs</i>	70 par/km ²	67 par/km ²
<i>Phylloscopus trochilus</i>	64 *	53 *
<i>Turdus pilaris</i>	41 *	62 *
<i>Sylvia borin</i>	81 *	43 *
<i>Sturnus vulgaris</i>	41 *	5,8 *
<i>Parus major</i>	29 *	29 *
<i>Carpodacus erythrinus</i>	71 *	38 *
<i>Motacilla alba</i>	41 *	19 *
<i>Carduelis spinus</i>	6,8 *	24 *
<i>Turdus iliacus</i>	23 *	9,5 *
<i>Muscicapa striata</i>	17 *	— *
<i>Ficedula hypoleuca</i>	12 *	4,8 *
<i>Erithacus rubecula</i>	6,8 *	14 *
<i>Sylvia communis</i>	12 *	4,8 *
<i>Pica pica</i>	5,8 *	9,2 *
<i>Carduelis cannabina</i>	17 *	—
<i>Sylvia curruca</i>	12 *	—
<i>S. atricapilla</i>	—	14 *
<i>Phylloscopus collybita</i>	—	4,8 *
<i>Emberiza citrinella</i>	—	9,8 *
<i>Oenanthe oenanthe</i>	5,6 *	—
<i>Chloris chloris</i>	5,6 *	—
<i>Lanius collurio</i>	5,6 *	—
<i>Columba palumbus</i>	5,6 *	—
<i>Corvus cornix</i>	—	4,8 *
<i>Parus caeruleus</i>	—	4,8 *
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	—	4,8 *
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	—	4,8 *
<i>Tetrastes bonasia</i>	—	4,8 *
<i>Aves sp.</i>	12 *	9,5 *
Kokonaisabundanssi	580	450

Luonnontilaisessa lehdossa tavataan runsaasti varsinaisia metsälajeja, kuten vihervarpunen, punarinta, tiltalti, leppälintu, punatulkku ja pyy. SOVERIN (1940) Lammilla tutkimissa luonnontilaisissa lehdossa on havaittavissa sama ilmiö.

Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota mustapääkertun esiintymiseen. Se näyttää karttavan kulttuurilehtoja ehdottomasti, mutta pesii luonnontilaisissa lehdossa ja myös tuoreimmissa kangasmetsissä.

Puheena olevien lehtojen linnuston eroavaisuus ei tietenkään johdu pelkästään erilaisesta kulttuurivaikutuksesta, vaan osittain myös muista, primaarisemmistä seikoista, kuten puulajisuhteista ym. Kuitenkin on ilmeistä, että ihmisen toiminnan vaikutus lisää lehdon lintutiheyttä, sikäli kuin ei varsinaiseen lehtokasvillisuuteen esim. pensaskerrosta raivaamalla puututa.

Eräät Nokian lehdossa esiintyvät lajit ovat viime aikoina selvästi yleistyneet. Niinpä punavarpuunen on nykyisin kaikkialla lehtojen tyypillisimpiä lajeja ja kuuluu dominanttien joukkoon. Kiinteän jalansijan se on saanut täällä vasta aivan viime vuosina pesittyään sitä ennen vain siellä täällä harvalukuisena.

Viime vuosina yleistyneisiin lajeihin kuuluu myös hemppo, jota olen tavannut runsaammin vasta vuoden 1960 jälkeen. JALKANEN (1960) ilmoittaa tämän lajin puuttuvan Pälkäneen pesimälinnustosta, mutta kertoo myös muutamista havainnoista, joiden perusteella voidaan odottaa sen lisääntyvän sielläkin. Päinvastoin kuin kaakkoinen punavarpuunen on hemppo maassamme yleislevinneisyydeltään lounainen.

Kaakkoisiin lajeihin kuuluu punavarpuusen ohella sirittäjä.

Kangasmetsien linnusto

Tuoreissa kangasmetsissä on reittiä kuljettu kaikkiaan 21 650 m ja kuivissa 27 550 m. Tuoreet kangasmetsät käsittävät sekä MT- että OMT-tyyppisiä metsiä. Kuivat kangasmetsät taas ovat pelkästään VT-metsiä.

Kangasmetsien linnuston takseeraustulokset on esitetty taulukossa 3.

Verrattaessa tuoreiden ja kuivien kangasmetsien linnustoa keskenään, huomataan oleellinen eroavaisuus, paitsi kokonaisabundanssissa, myös linnuston kokoonpanossa.

Tuoreen kangasmetsän kolme dominoivaa lajia, peippo, pajulintu ja metsäkirvinen, ovat dominoivia myös VT:llä, mutta niiden tiheydet ovat täällä pienemmät. Pajulinnun tavallista suurempi tiheys molemmilla tyypeillä johtuu epäilemättä koivun runsaudesta (vrt. esim. SOVERI 1940 ja MERIKALLIO 1946).

VT-metsissä on harmaasiepolla huomattavan dominoiva asema, silti sen tiheys ei ole VT:llä paljoa suurempi kuin tuoreilla kankailla. Metsäkirvisen ja hömötiaisen dominanssi VT:llä on suurempi kuin tuoreilla kankailla, mutta tiheys pienempi.

Selvin ero tuoreiden kangasmetsien ja VT:n välillä tulee esiin useimpien sellaisten lajien kohdalla jotka edellisissä esiintyvät influentteina. Nämä lajit suosivat kuusta tai rehevää pensaikkoa, joita tuoreilla kankailla on runsaasti, mutta VT:llä korkeintaan sirotellusti. Tällaisia ovat vihervarpunen, punakylkirastas, hippiäinen, räkättirastas, hernekerttu ja varis.

Kolme tuoreiden kangasmetsien influenttia lajia, tiltalti, punarinta ja hömötiainen, nousee VT:llä dominanteiksi, vaikkakin niillä täällä on pienempi tiheys.

Resedenttien joukosta löytyy myös useita tuoreen kangasmetsän tyyppilajeja, jotka puuttuvat tai ovat harvalukuisempia VT:llä. Nämä ovat keltasirkku, sepelkyyhky, käpylintu, punatulkku, sirittäjä, närhi ja mustarastas. Viimeksi mainittuun lajiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota: se on Nokiolla tuoreissa kangasmetsissä influentti laji, mutta lehdoissa sitä on tavattu vain pääsaran ulkopuolella, vaikka se lounaissimmassa Suomessa on lehtomaisten sekametsien tyyppilaji (PALMGREN 1930).

Tuoreiden kangasmetsien resedenteistä töyhtötiainen, kirjosieppo ja leppälintu esiintyvät VT:llä influentteina.

Tuoreissa kangasmetsissä tavataan myös muutamia lehtolajeja: kottarainen, lehtokerttu, punavarpuunen ja mustapääherttu on tavattu puouomien lähistöllä, missä erityisesti tervaleppä rehevöittää kasvillisuutta, kultarinta taas tuli reitille ilmeisesti aivan sattumalta Maatalan harjulla puolilehtomaisessa paikassa.

Laulurastaan puuttuminen tuoreiden kangasmetsien pääsaralta tuntuu perin merkilliseltä. Apusaralla se on kuitenkin tavattu 21 kertaa. Tämän mukaan laskien sen tiheydeksi olisi pääsaralta pitänyt tulla n. 4,4, mikä sekin lienee liian pieni luku (vrt. JALKANEN 1960). Yhtä yllättävää on kulorastaan puuttuminen VT:ltä. Pääsaran määrittämättä jäänyt rastas on ilmeisesti ollut juuri kulorastas, koskapa sitä apusaralla tavattiin 4 kertaa. Tämän oletuksen mukaan se olisi influentti laji, kuten se on myös PALMGRENIN (1930) aineistossa.

Kun ei laulurastasta oteta lukuun, ovat tilaston mukaan seuraavat neljä lajia VT:llä runsaslukuisempia kuin tuoreissa kangasmetsissä ja siis VT:n tyyppilajeja: harmaasieppo, leppälintu, västäräkki ja puukiipijä.

Taulukko 3. Kangasmetsien linnusto. Lajit ovat runsausjärjestyksessä tuoreiden kangasmetsien mukaan. Järjestysnumero VT:llä on mainittu sulkeissa. (*Vogel fauna der frische moosreiche Wälder und Heidewälder.*)

Pääsaran lajit (<i>Hauptstreife</i>)	MT + OMT		VT		(N:o)
	Abd.	Dom.	Abd.	Dom.	
<i>Fringilla coelebs</i>	31,2	18,0	15,2	21,4	(1)
<i>Phylloscopus trochilus</i>	21,2	12,0	6,5	9,2	(3)
<i>Anthus trivialis</i>	9,2	5,3	5,1	7,1	(4)
<i>Carduelis spinus</i>	8,3	4,8	1,4	2,0	(15)
<i>Muscicapa striata</i>	8,3	4,8	9,4	13,2	(2)
<i>Phylloscopus collybita</i>	8,3	4,8	3,6	5,1	(7)
<i>Erithacus rubecula</i>	6,5	3,7	4,4	6,1	(6)
<i>Parus major</i>	6,5	3,7	2,9	4,1	(8)
<i>Turdus iliacus</i>	6,5	3,7	0,7	1,0	(20)
<i>Regulus regulus</i>	5,5	3,2	0,7	1,0	(18)
<i>Turdus pilaris</i>	5,5	3,2	—	—	
<i>Parus atricapillus</i>	5,5	3,2	5,1	7,1	(5)
<i>Sylvia curruca</i>	4,6	2,6	—	—	
<i>Corvus cornix</i>	3,7	2,1	—	—	
<i>Parus cristatus</i>	2,8	1,6	2,2	3,1	(10)
<i>Emberiza citrinella</i>	2,8	1,6	—	—	
<i>Columba palumbus</i>	2,8	1,6	—	—	
<i>Ficedula hypoleuca</i>	2,8	1,6	1,4	2,0	(12)
<i>Loxia sp.</i>	2,8	1,6	0,7	1,0	(22)
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1,8	1,1	2,2	3,0	(9)
<i>Tetrao urogallus</i>	1,8	1,1	—	—	
<i>Tetrastes bonasia</i>	1,8	1,1	1,4	2,0	(14)
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1,8	1,1	—	—	
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1,8	1,1	—	—	
<i>Sturnus vulgaris</i>	1,8	1,1	—	—	
<i>Motacilla alba</i>	0,9	0,5	1,4	2,0	(13)
<i>Turdus merula</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>T. viscivorus</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Dryocopus martius</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Dendrocopos major</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Garrulus glandarius</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Sylvia borin</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Hippolais icterina</i>	0,9	0,5	—	—	
<i>Turdus philomelos</i>	—	—	2,2	3,1	(11)
<i>Turdus sp.</i>	—	—	1,4	2,0	(16)
<i>Certhia familiaris</i>	—	—	0,7	1,0	(19)
<i>Phasianidae sp.</i>	—	—	0,7	1,0	(21)
(<i>Pandion haliaetus</i>)	—	—	0,7	1,0	
<i>Aves sp.</i>	1,8	1,1	0,7	1,0	
Yhteensä	175,0	100,0	71,0	100,0	

Apusaran lajit (*Nebenstreife*)

Tuoreet kangasmetsät

Laji	lukum.
<i>Turdus philomelos</i>	21
<i>Prunella modularis</i>	6
<i>Cuculus canorus</i>	4
<i>Saxicola rubetra</i>	3
<i>Buteo buteo</i>	2
<i>Lyrurus tetrix</i>	2
<i>Pica pica</i>	2
<i>Tringa ochropus</i>	2
<i>Carpodacus erythrinus</i>	2
<i>Jynx torquilla</i>	1
<i>Apus apus</i>	1
<i>Certhia familiaris</i>	1
<i>Sylvia atricapilla</i>	1
<i>Turdus sp.</i>	1
Yhteensä	49

Kuivat kangasmetsät

Laji	lukum.
<i>Cuculus canorus</i>	8
<i>Turdus viscivorus</i>	4
<i>Columba palumbus</i>	2
<i>Emberiza citrinella</i>	2
<i>Apus apus</i>	2
<i>Corvus cornix</i>	2
<i>Tringa ochropus</i>	2
<i>Lyrurus tetrix</i>	1
<i>Picoides tridactylus</i>	1
<i>Garrulus glandarius</i>	1
<i>Sylvia curruca</i>	1
<i>Gavia stellata</i>	1
<i>Piciformes sp.</i>	1
Yhteensä	28

Kulttuurialueiden linnusto

Kulttuurialueilla on linjaa kuljettu yhteensä 19 950 m. Linja on käsittänyt viljelysaukeita, laidunketoja, piha-alueita, pellonreunusmetsiköitä, puutarhoja, puistoja ja asutusaluetta. Erottelua näiden tyyppien välillä en ole katsonut tarpeelliseksi, koska ne esiintyvät yleensä rinnakkain kirjavana, mosaiikkimaisena maisematyyppinä. Käsitökseni mukaan kulttuurialueiden linnusto muodostaa oman kokonaisuutensa, jossa vuorovaikutus pelto-, piha-alue- ja metsikkölintujen kesken on voimakas. Poikkeaaahan esim. pellonreunusmetsikön linnusto niin selvästi todellisesta metsälajistosta, että sen voidaan perustellusti katsoa kuuluvan kulttuurialueiden linnustoon paremmin kuin metsien linnustoon. Kulttuurialueiden linnusto onkin esitetty erittelemättömänä taulukossa 4. Avomaiden, metsikköjen, pensaikkojen sekä piha-, puutarha- ja puistoalueiden lajit on kuitenkin JALKASEN (1960) tapaan eroteltu lajinimen perässä olevalla merkinnällä.

Kulttuurialueilta saamani kokonaisabundanssi, 315 paria/km², on huomattavasti suurempi kuin esim. SOVERIN (1940) Lammilta esittämä tiheysarvo, 195. Tämä johtuu metsikkölajien mukaan ottamisesta; ne puuttuvat SOVERIN aineistosta kokonaan. Kun näiden lajien osuus

Taulukko 4. Kulttuurialueiden linnusto. (*Vogel fauna der Kulturböden.*)

Lyhenteet: a = avomaalaji, m = metsikkölaji, pe = pensaikkolaji, pi = piha-, puutarha- tai puistolaji.

Pääsaran lajit (<i>Hauptstreife</i>)		Abd.	Dom.
Laji			
<i>Fringilla coelebs</i>	m	35,0	11,1
<i>Sturnus vulgaris</i>	pi	28,0	8,8
<i>Turdus pilaris</i>	m	27,0	8,6
<i>Phylloscopus trochilus</i>	m + pe	25,0	7,9
<i>Delichon urbica</i>	pi	23,0	7,3
<i>Motacilla flava</i>	a	17,0	5,4
<i>Hirundo rustica</i>	pi	14,0	4,3
<i>Alauda arvensis</i>	a	12,0	3,8
<i>Saxicola rubetra</i>	pe	11,0	3,5
<i>Motacilla alba</i>	pi	11,0	3,5
<i>Muscicapa striata</i>	pi	10,0	3,2
<i>Emberiza hortulana</i>	a	10,0	3,2
<i>Carduelis spinus</i>	m	8,0	2,5
<i>Turdus iliacus</i>	m	8,0	2,5
<i>Vanellus vanellus</i>	a	7,0	2,2
<i>Parus major</i>	m + pi	7,0	2,2
<i>Emberiza citrinella</i>	m	6,0	1,9
<i>Oenanthe oenanthe</i>	a	6,0	1,9
<i>Sylvia communis</i>	pe	6,0	1,9
<i>Numenius arquata</i>	a	5,0	1,6
<i>Passer domesticus</i>	pi	5,0	1,6
<i>Corvus cornix</i>	m	4,0	1,3
<i>Ficedula hypoleuca</i>	m + pi	4,0	1,3
<i>Apus apus</i>	pi	4,0	1,3
<i>Coloeus monedula</i>	m + pi	3,0	1,0
<i>Anthus trivialis</i>	m	2,0	0,6
<i>Pica pica</i>	m	2,0	0,6
<i>Sylvia borin</i>	m + pe	2,0	0,6
<i>Emberiza schoeniclus</i>	a + pe	2,0	0,6
<i>Lanius collurio</i>	pe	2,0	0,6
<i>Columba palumbus</i>	m	1,0	0,3
<i>Fringilla montifringilla</i>	m	1,0	0,3
<i>Lyrurus tetrix</i>	m	1,0	0,3
<i>Capella gallinago</i>	a	1,0	0,3
<i>Sylvia curruca</i>	pe	1,0	0,3
<i>Turdus merula</i>	m	1,0	0,3
<i>Carpodacus erythrinus</i>	pi	1,0	0,3
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	m + pi	1,0	0,3
<i>Chloris chloris</i>	pe	1,0	0,3
Yhteensä		315,0	100,0

Apusaran lajit (*Nebenstreife*)

Laji		Lukum.	Laji		Lukum.
<i>Columba livia</i>	pi	8	<i>Erithacus rubecula</i>	m	1
<i>Carduelis cannabina</i>	pe	3	<i>Falco tinnunculus</i>	a	1
<i>Phasianus colchicus</i>	a	2	<i>Garrulus glandarius</i>	m	1
<i>Regulus regulus</i>	m	2	<i>Loxia sp.</i>	m	1

vähennetään kokonaisabundanssista, saadaan tiheydeksi hyvin SOVERIN arvoa vastaava luku, 202 paria/km².

Verrattaessa Nokian ja Lammin kulttuurialueiden linnuston koostumusta, havaitaan Nokiolla maanviljelyksestä hyötyvien lajien, kuten haarapääskyn, keltasirkun, varpusen ja variksen, tiheyden olevan pienempi kuin Lammilla, kun taas puistikoiden, puutarhojen ja pihamaiden lintujen, kottaraisen, pensastaskun ja harmaasiepon tiheys on suurempi. Samoin kaupunkimaisen rakennustavan suosijat — naakka ja tervapääsky — ovat Nokiolla yleisempiä.

Kostean avomaan lajit: keltävästäräkki, kuovi ja töyhtöhyppä ovat myös Nokiolla huomattavan yleisiä. Tämä on suureksi osaksi Pinsiön kylän suoviljelysalueiden ansiota.

On syytä kiinnittää huomiota myös peltosirkun ja kiurun huomattaviin tiheysarvoihin. JALKANEN (1960) esittää kiurun tiheydeksi saman arvon Pälkäneeltä, joka on n. 40 km Nokialta itään. Peltosirkusta taas ei näin suurta arvoa esiinny muualla, esim. Lammilla sen tiheys on 2,5. Takseeraustuloksessa saattaa tietysti olla jonkin verran virheellisyyttä, mutta ei niin paljon, ettei voitaisi todeta peltosirkun olevan Nokiolla hyvin runsaslukuinen kulttuurialueilla.

Vesien ja rantojen linnusto

Nokian järvistä suurin osa on dystoofisia tai oligotroofisia, Pyhäjärvässä tosin on muutamia eutroofisia lahtia, mutta yksikään niistä ei ole varsinainen »lintulahti»: niiden vesilinnusto on suhteellisen köyhää.

Eutroofisilla rannoilla ovat lintujen runsaussuhteet Pyhäjärven Maatialan ja Markluhdan lahdilla suoritettujen takseerausten mukaan seuraavat (luvut ovat parimääriä ellei erikseen mainita):

Laji	Lukum.	Huomautuksia
<i>Larus ridibundus</i>	25	ei pesi
<i>Anas platyrhynchos</i>	9	koiraiden lukumäärä
<i>Vanellus vanellus</i>	4	
<i>Podiceps cristatus</i>	4	
<i>Sterna hirundo</i>	3	yksi pesivä pari
<i>Anas crecca</i>	3	
<i>Bucephala clangula</i>	3	
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	3	
<i>Carpodacus erythrinus</i>	3	pesii rantapensaikossa
<i>Motacilla flava</i>	2	
<i>Anas penelope</i>	1	
<i>Spatula clypeata</i>	1	
<i>Larus canus</i>	1	pesälöytö
<i>Actitis hypoleucos</i>	1	
<i>Alauda arvensis</i>	1	
<i>Emberiza schoenioides</i>	1	
<i>Saxicola rubetra</i>	1	

Kun näiden lisäksi mainitaan vielä kuovi, taivaanvuohi ja pikkutylli, joka on kerran tavattu Iso-Matalusjärven rannalla pesimäaikaan, ovatkin kaikki eutroofisten vesien ja rantojen lintulajit tulleet luetelluiksi.

Pyhäjärven kivikkorannoilla tulee lehtometsä vesirajaan asti, eikä ranta- tai vesilintuja tavata paljoakaan. Vain heinäSORSA, telkkä, rantasipi ja västäräkki pesivät näillä rannoilla.

Metsäjärvien linnusto on niukkaa. Pesivänä tavataan vain heinäSORSA, tavi ja kaakkuri. Viimeksi mainitun lajin esiintyminen on keskittynyt kauppalan pohjoisosan karuille järville, joilla se pesii säännöllisesti. Pesälöytöjä on Juottojärveltä, Koukkujärveltä ja Ruokejärveltä.

Linnuston alueellisesta jakautumisesta tutkimusalueella

KALELA (1938) totesi Kokemäenjoen vesistöalueen sijaitsevan linnuston vaihteluväyhykkeellä, jossa pohjoinen ja eteläinen linnustoa-aines esiintyvät rinnakkain siten, että eteläiset lajit sijoittuvat keskusvesistöjen rannoille ja pohjoiset omiin saarekkeisiinsa eri vesistöreittien välisille vedenjakaja-alueille. Tämä ilmiö voidaan todeta pienessä mittakaavassa useimmissa Tampereen seudun pitäjissä, koska pitäjät sijoittuvat niin, että rintamaat ovat yleensä keskusvesistöjen äärellä lehtometsävyöhykkeessä ja takamaat korkeilla paikallisilla vedenjaka-

jilla. Linnuston tarkastelua varten olen jakanut Nokian kauppalan kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat seuraavat:

1) *Keskusvesistöjä ympäröivä viljelys- ja lehtometsäalue*, joka käsittää Pyhäjärven, Nokianvirran ja Jokisenjärven sekä Pinsiön joen ympäristön 110–120 m:n korkeuskäyriin saakka. Aluetta luonnehtii tiheä asutus, viljelysmaat ja lehtometsät.

2) *Rintamaiden metsäseudut*. Alue kulttuuriseutujen reunasta n. 150 m:n korkeuskäyrälle. Kasvillisuus pääasiassa OMT- ja MT-kangas- metsiä.

3) *Vedenajakajaseutu* käsittää 150 metriä korkeammat alueet kauppalan koillisosassa. Aluetta luonnehtii VT metsät, rämeet ja lukuisat pienet metsäjärvet.

Ensimmäisen osa-alueen, siis *viljelys- ja lehtometsäalueen*, linnustolle on leimaa-antavaa maassamme tyypillisesti lounaisen tai kaakkaisen levinneisyyden omaavien lajien esiintyminen. Tällaisia, vain tällä osaalueella tavattavia lajeja ovat:

<i>Podiceps cristatus</i>	<i>Coloeus monedula</i>
<i>Spatula clypeata</i>	<i>Parus caeruleus</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
<i>Phasianus colchicus</i>	<i>Hippolais icterina</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	<i>(Phylloscopus trochiloides)</i>
<i>Scolopax rusticola</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>Columba oenas</i>	<i>Chloris chloris</i>
<i>Strix aluco</i>	<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Picus canus</i>	<i>C. cannabina</i>
<i>(Oriolus oriolus)</i>	<i>Carpodacus erythrinus</i>

Näistä muut paitsi kuhankeittäjä ja idän uunilintu pesivät alueella säännöllisesti tai ovat pesineet 1950 tai –60 luvulla. Kuhankeittäjä on pesinyt Kehon luodossa 1930-luvulla (KALELA 1938) ja idän uunilinnusta on pesimäaikainen havainto laulavasta koiraasta (ks. laji-luettelo).

Näiden lisäksi seuraavat kolme lounaista lajia ovat tällä osa-alueella selvästi yleisempiä kuin muilla osa-alueilla:

<i>Turdus merula</i>	<i>Sylvia borin</i>
<i>Sylvia atricapilla</i>	

Maamme eteläpuoliskolle \pm tasaisesti levinneistä lajeista esiintyvät seuraavat 24 Nokialla yksinomaan ensimmäisellä osa-alueella tai ovat siinä ainakin huomattavasti yleisempiä kuin muualla:

<i>Anas crecca</i>	<i>Pica pica</i>
<i>A. penelope</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Capella gallinago</i>	<i>Turdus pilaris</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Falco tinnunculus</i>	<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Apus apus</i>	<i>Sylvia communis</i>
<i>Jynx torquilla</i>	<i>Motacilla alba</i>
<i>Alauda arvensis</i>	<i>M. flava</i>
<i>Hirundo rustica</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Delichon urbica</i>	<i>E. hortulana</i>
<i>Riparia riparia</i>	<i>E. schoeniclus</i>
<i>Corvus cornix</i>	<i>Passer domesticus</i>

Pinsiön kylän alue kauppalan pohjoisosassa on sijoitettu tähän osaluueeseen, sen vuoksi, että kulttuurin vaikutus siellä on hyvin selvä. Kylän pellot ovat kuitenkin pääasiassa suoviljelyksiä, tosin jo pitkään viljeltyjä ja hyväkuntoisia, mutta varsinaiset eutroofiset piirteet tältä alueelta miltei kokonaan puuttuvat. Tämän vuoksi onkin mielenkiintoista tarkastella edellä lueteltujen lajien esiintymistä täällä.

Ensimmäisen ja toisen ryhmän lajeista tavataan Pinsiössä vain seuraavat: töyhtöhyppä, naakka, mustarastas, lehtokerttu, pikkulepinkäinen ja viherpeippo. Kolmannen ryhmän lajit esiintyvät Pinsiössä kaikki paitsi törmäpääsky, jolle ei siellä ole sopivia pesimäpaikkoja.

Pinsiöstä puuttuvien lajien voitaneen katsoa olevan selvästi vaateli-aita, eutroofista ympäristöä suosivia ja tämän seikan siis määränneen niiden rajoittumisen ensimmäiselle osa-alueelle. Muiden, siis Pinsiössä tavattavien lajien, levinneisyys taas määräytyy etupäässä kulttuurin vaikutusasteen mukaan. Kuitenkin lehtokertun ja mustarastaan levinneisyyteen vaikuttanee pääasiassa voimakas populaatiopaine, eikä niinkään kulttuuritekijät.

Kolmannen ryhmän lajit ovat vähemmän vaateli-aita, ja suurin osa niistä on kulttuurista hyötyviä. Poikkeuksen muodostavat vain haapana ja pajusirkku. Nämä ovat myös ainoat lajit, jotka tästä ryhmästä puuttuvat Pinsiöstä.

Vedenjakajaseudun linnustolle on tyypillistä eräiden pohjoisen faunaelementin lajien esiintyminen täällä. Tällaisia ovat:

<i>Gavia stellata</i>	<i>Picoides tridactylus</i>
<i>Tringa nebularia</i>	<i>Emberiza rustica</i>

Näistä kaikista on havaintoja, jotka todistavat pesimisestä tai ainakin selvästi viittavat siihen (ks. lajiluettelo).

Myös eräät erämaita suosivat, kulttuuripakoiset lajit pesivät Nokialla vain vedenjakaseudussa. Tällaisia ovat:

Accipiter gentilis
Pandion haliaetus
 (*Grus grus*)

Bubo bubo
Glaucidium passerinum
Corvus corax

Näistä on kaikista pesimähavaintoja, paitsi kurjesta, josta on yksi kesäaikainen erillinen havainto.

Toinen osa-alue, siis *rintamaiden metsäseudut*, muodostaa välittävän alueen kahden edellä mainitun välille. Rintamaiden metsäalueella tavataan lajeja, jotka ovat yhteisiä jommankumman muun osa-alueen kanssa.

Kaikkiaan kolmen lajin levinneisyyden painopiste keskittyy rintamaiden metsäseudulle. Kulttuuri- ja lehtoalueella niitä tavataan harvinaisempina, vedenjakaja-alueelta ne puuttuvat kokonaan. Nämä ovat:

Dryocopus martius
Pyrrhula pyrrhula

Prunella modularis

Seuraavat päälevinneisyydeltään lehto- ja kulttuurivyöhykkeeseen keskittyneet lajit tavataan rintamaiden metsäseudulla, mutta ei vedenjakaja-alueella:

Turdus iliacus
T. merula
Saxicola rubetra

Sylvia atricapilla
S. borin
Phylloscopus sibilatrix

Lajeja, joita tavataan sekä vedenjakaja-alueella, että rintamaiden metsäseudulla, mutta ei kulttuuri- ja lehtovyöhykkeessä, on seitsemän:

Buteo buteo
Lyrurus tetrix
Tetrao urogallus
Tringa ochropus

Parus ater
P. cristatus
Certhia familiaris

Yhteenvetona linnuston alueellisesta jakautumisesta voidaan siis todeta KALELAN (1938) toteaman säännön eteläisen ja pohjoisen linnustoaineksen rinnakkain esiintymisestä pitävän paikkansa Nokialla-kin. Tämänlaatuiset eläinmaantieteelliset ilmiöt eivät tietenkään tule kovin selvästi esiin vain yhden ainoan pitäjän puitteissa, mutta ilmeinen yleistä sääntöä noudattava suuntaus on kuitenkin havaittavissa.

Selvimmän sääntö pitää paikkansa eteläisen faunaelementin osalta. KALELAN Kokemäenjoen vesistöalueelta yleisinä tuntemien eteläisten, lounaisten ja kaakkoisten lintulajien ryhmästä puuttuvat Nokialta

vain satakieli, sekä eräät rehevien »lintujärvien» asukkaat: heinätavi, punasotka, naurulokki, nokikana ja luhtahuitti.

Pohjoisen linnustoainekseen edustus Nokialla jää vain muutaman, harvinaisena esiintyvän lajin varaan. Mutta jo näistä tehdyt havainnot riittänevät todistamaan vedenjakaja-alueen linnuston pohjoista leimaa, varsinkin kun otetaan huomioon, että alueella on retkeilty varsin vähän.

Lajiluettelo

Seuraavassa luettelossa ovat kaikki Nokialla tavatut lintulajit systemaattisessa järjestyksessä.

Useimmin esiintyvien havainnoitsijoiden nimistä on käytetty seuraavia lyhennyksiä: A.O.S. = Aimo Olavi Salonen, H.K. = Hannu Karhe, N.S. = Niilo Silander.

Gavia arctica. Kevätmuuttoaikana, toukokuun alkupuolella, suurimmilla järvillä.

G. stellata. Pesii säännöllisesti vedenjakajaseudun karuilla metsäjärvillä.

Podiceps cristatus. N. 10 paria pesii Pyhäjärven ja Kuloveden matalissa ruohikkolahdissa ja Teernijärvellä.

P. griseigena. 12. V. — 58 Pitkäniemessä (J. Airisto, H. Haveri).

P. auritus. 12. V. — 58 5 yksilöä Pitkäniemessä (J. Airisto):

Anas platyrhynchos. Pesii yleisenä Pyhäjärven ja muiden suurempien järvien rannoilla, sekä harvinaisempaan metsäjärvillä. Talvehtii Nokianvirran sulapaikoissa.

A. crecca. Pesii Pyhäjärven rantamilla, sekä Matalusjärvillä melko yleisenä. Harvinaisempaan jollakin metsäjärvillä (Kalliojärvi 1959. N.S.).

A. penelope. Esiintyy Pyhäjärven lahdissa pesimäaikaan melko yleisenä.

A. acuta. Tavattu Pyhäjärvellä kevätkuonon aikaan neljästi.

Spatula clypeata. 1—2 paria pesinee Pyhäjärven ruohikkolahdissa.

Aythya fuligula. 12. V. — 58 Pyhäjärvellä 7 yks.

Bucephala clangula. Pesii puiden koloissa ja uutuissa Pyhäjärven rannoilla. Pesäpuita kaadettu viime aikoina.

Melanitta fusca. 6. V. — 56 Pitkäniemessä 4 yks. (A.O.S.).

Mergus serrator. Pesinyt 1936 Vihnusjärven itäpäässä (A.O.S.). Myöhemmiltä vuosilta ei havaintoja.

M. merganser: Havaintoja runsaasti helmi — toukokuulta eri vuosilta Pyhäjärveltä ja Nokianvirralta.

Anser fabalis. Nähdään kevätkuonon aikaan vuosittain.

Cygnus cygnus. Muuttoauroja tavataan syksyin, kevään joka vuosi. Keväisin saattavat levähtää Pyhäjärven sulissa.

Aquila chysaetos. Havaittu Nokialla kaksi kertaa: 17. IV. — 60 Vihnusjärven itäpäässä (ks. SALONEN 1961) ja 30. IV. — 61 Ylisenjärvellä. (H.K. ym.).

Buteo buteo. Pesimäaikaaisia havaintoja Korpjärven seuduilta (12. VII. — 57 ja 8. V. — 60)

ja Teernijärven lähistöltä (15. VII. —57 ja 27. V. —62), sekä lisäksi Sarpatista (31. V. —55) ja Nokianvirran niskalta (3. VI. —59). Huhtikuulta runsaasti muuttohavaintoja, syys-loka-kuulta niukemmin.

B. lagopus. Kaksi kevätmuuton aikaista havaintoa: 17. IV. —60 2 yks. Koukkujärvellä (N.S.). 2. IV. —61 1 yks. Pitkäniemessä (O. Palomäki).

Accipiter nisus. Pesimäaikaisia havaintoja niukasti, pesälöydöt puuttuvat. Talvisin kulttuurialueilla.

A. gentilis. Kolme tuntemaani pesimähavaintoa: 25. V. 1933 pesä männyssä, 3 haud. munaa (H. Jokinen). 27. IV. —58 tuoreilla oksilla somistettu pesä Ruokejärvellä, ei munia (N.S.). 30. IV. —59 pesä Ruokejärvellä, 4 munaa (N.S.), (sama pesä kuin edellä), Lisäksi kaikkiaan 18, enimmäkseen talviaikaista havaintoa, joista 13 kulttuurialueilta ja 5 metsäseuduilla. (Kaikki havainnot A.O. Salosen kortistosta).

Haliaetus albicilla. 29. III. —60 1 yks. Pappilan rannassa (ks. SALONEN 1961).

Pandion haliaetus. Yksi pari pesii Ylisenjärven S-puolella, missä parilla on kaksi pesää. Asettunut alueelle n. 1957. Lisäksi tarkistamaton pesälöydyt Korvolasta (S. Saarinen) 1954. Saattaa olla saman parin aikaisempi pesäpaikka. Pari käy kalastamassa Kulovedellä. Pyhäjärvellä nähdään melko usein kalastamassa ilmeisesti Pirkkalassa pesivä lintu.

Falco subbuteo. 24. VIII. —55 Pitkäniemessä (H.K.) ja 17. IV. —60 Ruokejärvellä (N.S.).

F. columbarius. 2. IV. —53 Sarpatissa, 27. IV. —56 Pitkäniemessä (H.K.).

F. tinnunculus. Alueen yleisin haukkalaji. Takseerauksissa tullut kerran apusaralle kulttuurialueilla.

Lyrurus tetrrix. Takseerauksissa apusaralla tuoreissa kangasmetsissä kahdesti ja kuivissa kerran. Kannassa suuria vuosittaisia vaihteluita. Huippuvuosi 1958, jolloin Kankaantaan metsät olivat olleet pari vuotta riistanhoitoalueena.

Tetrao urogallus. Takseerausten mukaan tuoreissa kangasmetsissä *mrl*. Tuskin silti teertä yleisempi.

Tetrastes bonasia. Lehtomaisissa metsissä *se*, kangasmetsissä *mrl*.

Perdix perdix. Ainoa pesimäaikainen havainto 12. V. —60 Pitkäniemestä. Talvisin viljelys-alueiden reunamilla suuriakin parvia.

Phasianus colchicus. Pesinyt 1936 Vihnusjärven itäpäässä (A.O.S.). Katosi sotavuosina. Vuodesta 1959 alkaen tavattu säännöllisesti viljelysseuduilla.

Grus grus. Nähty kerran kesäaikaan Korpijärvellä (20. VIII. —54). Lisäksi jokavuotisia muuttohavaintoja.

Crex crex. KALELA (1938) tuntee lajin Nokialta pesivänä kolmesta paikasta (Nokia, Liukunen, Siuro). Nykyisin ei ruisrääkkää ole Nokialla tavattu.

Fulica atra. Harvinaisena kevätmuuton aikaan Pyhäjärvellä ja Nokianvirralla.

Haematopus ostralegus. Tavattu Nokialla kahdesti: 10. V. —55 Kanasaaren luona 2 yks. 6. V. —56 Pitkäniemessä 2 yks. (ks. SALONEN 1960).

Vanellus vanellus. KALELA (1938) ei vielä tunne lajia Nokialta. Nykyisin pesii Pitkäniemessä, Pinsiössä ja Lukkilassa yhteensä n. 20 paria.

Charadrius hiaticula. 14. V. —58 Kanasaaren luona 2 yks.

C. dubius. Tavataan kevätmuuton aikaan joka vuosi Pyhäjärven rannoilla. Pesimäaikaisia havaintoja kaksi: 1. VI. —61 1 yks. Vähä-Matalusjärvellä, 8. VII. —61 2 yks. Maatilan lahden ylittävän pikatien sorapengerellä.

Pluvialis apricaria. 25. IX. —55 Pitkäniemessä 2 yks. (H.K.).

Capella gallinago. Pesii Pitkäniemessä ja Matalusjärvillä, sekä mahdollisesti Isossa Korvessa.

C. media 12. V. — 60 Markluhdanlahdella 2 yks. (SALONEN 1961).

Scelopax rusticola. Pesii viljelysten lähellä OMT-metsissä.

Numenius arquata. Pesii runsaslukuisena rantaniityillä ja pelloilla.

N. phaeopus. 27. V. — 54 Markluhdan lahdella 1 yks.

Tringa ochropus. Takseerauksissa tullut apusaralle kahdesti sekä kuivissa että tuoreissa kangasmetsissä. Huhti-toukokuun vaihteessa eräs rantojen yleisimmistä kahlaajista.

T. glareola. Nähdään säännöllisesti kevätmuuton aikoihin. Pesimäaikaiset havainnot puuttuvat.

T. erythropus. 11. V. — 60 Pitkäniemessä (J. Syrjänen).

T. nebularia. Pesinyt 1961 Korpjärven SE-puolella (S. Kurkela). Muuttoaikaisia havaintoja yhteensä 7.

Actitis hypoleucos. Pesii yleisenä Pyhäjärven ja Nokianvirran kivikkorannoilla, sekä metsäjärvistä ainakin Alisen järvellä.

Philomachus pugnax. Nähty kerran kevätmuuton aikaan (15. V. — 58) ja seitsemästi syysmuuton aikana (H.K.) Pitkäniemessä.

Larus fuscus. Nähdään kiertelemässä Pyhäjärvellä touko—syyskuussa. Lähin pesimäpaikka Tottijärven Sorvanselällä.

L. argentatus. Nähdään yleisesti kevätkuukausina Pyhäjärvellä. Pesinee Tottijärven Sorvanselällä.

L. canus. Pesii Pyhäjärven rannoilla vähälukuisena.

L. ridibundus. Kiertelee suurin joukoin huhtikuusta lokakuuhun rannoilla ja pelloilla. Ei pesi.

Sterna hirundo. Muutamia pareja pesii Pyhäjärven rannoilla ja kareilla, Kulovedellä ja Teernijärvellä. Lähin yhdyskunta Tottijärvellä Ketteeniemessä.

Columba oenas. KALELA (1938) tietää lajin pesivän Siurossa ja Nokianvirran niskalla. Viimeksi löydetty kolopesä 1947 Lukkilasta (S. Rätty). 1958 Tuohikorvessa pesä kuusen tuulenpesässä. (S. Saarinen & N.S.). Ilmeisesti vähentynyt viime vuosina sopivien pesäpuiden puutteen takia (vrt. JALKANEN 1960).

C. livia. Suuria yhdyskuntia SOK:n leipätehtailla ja keskikauppalan tehdasalueella, pienempiä Pitkäniemessä, Kankaantakana ja Siurossa.

C. palumbus. Tuoreissa kangasmetsissä mrl.

Cuculus canorus. Tuoreissa kangasmetsissä kuultu takseerauksissa 4 kertaa ja VT:llä 8 kertaa.

Bubo bubo. Pesinyt 1949 Ylisellä järvellä (A. Oksanen) (SALONEN 1957). 1953 Ruokejärvellä kallionseinämällä, 1954 Kyynejärven NE-puolella. Molemmista viime mainituista pesistä olivat poikaset elättinä Kankaantakana. 1959 hylätty pesä Ruokejärvellä, lintu leniteli lähistöllä. Pesän kaksi munaa olivat veden peitossa (N.S.). Nähty 15. IX. — 54 Ylisellä järvellä. Syksyllä 1959 saatu yksi yksilö haukkahäkillä Iso-korvessa.

Nyctea scandiaca. Nokian Yhteiskoulun kokoelmassa yksilö, joka on ammuttu Siurossa. Kuulemani mukaan tavattiin lajia Nokiassa myös talvella 1960—61.

Surnia ulula. Talvehtimishavainto 1957—58.

Glaucidium passerinum. Pari nähty Ruokejärvellä 27. V. — 56 ja 9. V. — 59 (N.S.).

Strix aluco. Tiedossani on kaksi pesälöytöä: 1947 Kohmalasta (H. Snellman) ja 1953 Pitkäniemestä (H.K.). Nähty heinäkuussa 1949 Kehon luodossa. Lisäksi kolme talviaikaista havaintoa.

Asio otus. Pesi 1961 Kankaantakana Kyynejärven S-puolella ja Korvolan Melonmäessä,

A. flammeus. 17. IV. — 53 1 yks. Pitkäniemessä (M. Saaristo).

Caprimulgus europaeus. Pesii ainakin Kalliojärven N-puolella kalliomänniköillä ja Korpijärven S-puolella. Lisäksi kuultu Kankaantakana 1954.

Apus apus. Pesii runsaslukuisena kulttuurialueilla. Takseerauksissa tavattu kahdesti VT:llä. Metsäpesintää ei kuitenkaan ole todettu.

Alcedo atthis. Nähty helmikuun alussa 1962 Nokianvirran rannalla Pöllövuoren kohdalla. Löydetty myöhemmin haukan raatelemana (P. Koskinen). (Havainto varmistettu höyhennäytteestä.)

Picus canus. KALELAN (1938) mukaan pesii Pitkäniemessä, jossa se on pesinyt myös 1952 (A.O.S.). Nähdään talvisaikaan asumusten lähistöllä. Ruokejärvellä 17. IV. — 60 nähty 1 koiras (N.S.).

Dendrocopos major. Tuoreissa kangasmetsissä *se*.

D. leucotos. Tavattu viidesti talvisaikaan.

D. minor. Tavataan ainoastaan puistomaisissa metsissä kulttuurialueilla. Pesinyt Pitkäniemessä (A.O.S. & H.K.) ja Nokian pappilan puistossa.

Picoides tridactylus. Takseerauksissa tavattu apusaralla kerran vedenjakajaseudun VT-metsissä. Pesinyt Koukkujärvellä 1959 (N.S.). Lisäksi kaksi kesäaikaista havaintoa samalta seudulta. Talvisin asutusalueiden lähetyvillä.

Dryocopus martius. Takseerausten mukaan tuoreissa kangasmetsissä *se*, eli yhtä yleinen kuin käpytikka. Tämä tiheysarvo lienee kuitenkin liian suuri.

Jynx torquilla. Lehdoissa ja kulttuurialueilla korkeintaan melko harvalukuinen pesimälintu.

Alauda arvensis. Kulttuurialueiden yleisimpiä lintuja. Tiheys 12,0 paria/km².

Hirundo rustica. Asutusalueilla *erl*.

Delichon urbica. Kulttuurialueilla haarapääskyä runsaslukuisempi. (Abd. = 23,0).

Riparia riparia. 1952 Lauttalan hiekkakuopalla 2 yhdyskuntaa, joissa yhteensä 80 paria (A.O.S.). 1960 n. kymmenen parin yhdyskunnat Maatialanharjun ja Välimäen kadun sora-kuopissa.

Oriolus oriolus. Pesinyt Kehon luodossa 30-luvulla (KALELA, 1938), jossa se on esiintynyt myös 40-luvulla (A.O.S. suull.).

Corvus corax. Tavattu useita kertoja kesäaikana vedenjakaja-alueen karuissa metsissä.

C. cornix. Asutusalueilla *erl*, samoin peltojen lähellä sijaitsevilla tuoreissa metsissä.

C. frugilegus. Nähty Pitkäniemessä talvella 1955, — 58 ja — 64, sekä Viholassa talvella 1963.

Coloeus monedula. Jo KALELA (op.c.) mainitsee naakan pesivän Nokian kirkossa. Nyttömin levinnyt myös Pinsiöön ja Lukkilaan.

Pica pica. Kulttuurialueilla *mrl*. Nokianvirran lehdossa *hrl*. Pesii myös tuoreimmissa kangasmetsissä viljelysten lähellä.

Nucifraga caryocatactes. Tavattu Nokialla 1950 (SALONEN 1951) ja 1954 (H.K.).

Garrulus glandarius. Tuoreissa kangasmetsissä *se*.

Parus major. Lehdoissa *erl*, kulttuurialueilla ja tuoreissa kangasmetsissä *hrl*, VT-metsissä *mrl*.

P. caeruleus. Nykyisin lehdossa *se*. KALELA (op.c.) esittää pesälöydön Nokialta 1931. Pitkäniemessä pesinyt ainakin vuodesta 1951 alkaen (A.O.S.).

P. ater. Takseeratuissa lehdossa apusaralla kahdesti. Muutoinkin nähdään varsin harvoin. Kaksi pesälöytöä lehtoalueelta: Pitkäniemi 1938 (A.O.S.) ja Korvola — 62.

P. cristatus Kangasmetsissä *mrl* pesimälintu.

P. atricapillus. Kangasmetsissä runsaslukuinen. VT:n tyyppilajeja.

Aegithalos caudatus. HEIKINHEIMO (1925) mainitsee lajia usein tavatun Pitkäniemessä. Eri vuosina havaitut yksilömäärät vaihtelevat suuresti. Huippuvuotia olleet 1953, —54, —57. Suurin osa havainnoista on talviaikaisia.

Sitta europaea. Talvella 1962—63 oleskeli 1 yks. Viholassa (O. Palomäki).

Certhia familiaris. Kuivissa kangasmetsissä *mrl*. Tuoreissa kangasmetsissä tavattu apusaralla. Pesinyt myös kulttuuriseudulla Pitkäniemessä.

Troglodytes troglodytes. HEIKINHEIMO (1925) sanoo lajia tavatun useita kertoja Pitkäniemessä. Viime vuosina tavattu syyskesällä asumusten lähistöllä ja keväisin takamaiden metsissä (N.S. ja H.K.).

Cinclus cinclus. Tavataan joinakin talvina Nokianvirran ja Siuronkosken (J. Savolainen) sulapaikoissa lokakuusta maaliskuuhun.

Turdus viscivorus. Takseerausten mukainen arvio: kangasmetsissä *se*. Tiedossani olevat kaksi pesäbryttöä mäntymetsästä Koukkujärveltä (N.S.).

T. pilaris. Lehdossa ja kulttuurialueilla *erl*, MT-metsissä *hrl*. Erämaapesintä todettu keran: 28. VI. —62 tervalepässä Kalliojärven rannalla. Vastaavanlaista järvenrantapesintää erämaissa on todennut myös REINIKAINEN (1935). Talvehtinut suurin joukoin vv. 1956—57 ja 1 yks. 1958.

T. philomelos. Takseerausten mukaan VT:llä *mrl* ja tuoreissa kangasmetsissä *rl*.

T. iliacus. Kulttuurialueilla ja tuoreissa kangasmetsissä *hrl*, lehdossa *erl*, VT-metsissä vain *se*.

T. merula. Pesinyt Nokialla ainakin vuodesta 1946 lähtien (P. & S. Rätty). Nykyisin OMT-metsissä sirotellusti esiintyvä. Lehtometsässä merkitty vain kerran apusaralle, vaikka mustarastasta onkin totuttu pitämään lehtolajina (vrt. PALMGREN 1930). Talvehtinut 1962—63.

Oenanthe oenanthe. Kulttuurialueilla *rl*. Lehtoalueilla *se*.

Saxicola rubetra. Kulttuurialueilla *hrl*, lehdossa *se*.

Phoenicurus phoenicurus. Kulttuurialueilla ja lehdossa *se*, kangasmetsissä *mrl*. VT:llä dominoivampi kuin muilla biotoopeilla.

Erithacus rubecula. Lehdossa ja tuoreissa kangasmetsissä *hrl*, VT:llä *rl*.

Acrocephalus schoenobaenus. Pitkäniemessä pesii n. 10 paria vuosittain. HEIKINHEIMOLLA (1925) on lajista vain epävarmoja havaintoja. KALELA (1938) on jo merkinnyt pesimistä osoittavan pisteen Pitkäniemen kohdalle levinneisyyskartassaan.

Hippolais icterina. Pesinyt Koskenmäessä hakamaisessa kuusikossa 1960 ja Viholassa —63 (O. Palomäki & H.K.). Laulava koiras havaittu lisäksi viisi kertaa, kaksi koivupuistikossa, kaksi männikössä ja yksi purolehdossa.

Sylvia atricapilla. Lehtometsissä runsaslukuinen. Koskemattomien lehtojen tyyppilaji. Näissä sen tiheys on kokonaista 14,0. Tavataan pesivänä myös OMT-sekametsissä.

S. borin. Lehtometsien ylidominantti laji. Tavataan myös tuoreimmissa kangasmetsissä. Kulttuurialueilla *mrl*.

S. communis. Lehdossa ja kulttuurialueilla *hrl*.

S. curruca. Lehdossa ja tuoreissa kangasmetsissä *rl*, kulttuurialueilla *se*.

Phylloscopus collybita. Tuoreissa kangasmetsissä *hrl*. Lehdossa ja VT:llä *rl*.

P. trochilus. Kaikilla metsää kasvavilla biotoopeilla *erl*, VT:llä kuitenkin *hrl*. Alueen toiseksi yleisin lintulaji.

P. trochiloides. 7. VI. 1961 laulava koiras Vihnusjärven NE-rantatörmällä. Ilmeisesti lämpimän kevään aiheuttaman muuton prolongaation tuloksena tänne saapunut.

P sibilatrix. Lehdoissa ja tuoreissa kangasmetsissä *rl*. Varsinkin harjumetsiköissä yleinen. HEIKINHEIMO (1925) tunsi lajin Pitkäniemestä pesivänä.

Regulus regulus. Tuoreissa kangasmetsissä ja kuusivaltaisissa lehdoissa *hrl*. Kuivissa kangasmetsissä *se*.

Muscicapa striata. Tutkimusalueen yleisimpiä lintuja. Sekä metsissä että asutuksen piirissä *hrl*.

Ficedula hypoleuca. Lehdoissa *hrl*, kulttuurialueilla *rl*, kangasmetsissä *se*.

Prunella modularis. Takseerauksissa tavattu kuudesti apusaralla tuoreissa kangasmetsissä, näistä viisi kertaa Tupsuvuoren ympäristössä. Tämän lisäksi tavattu vain kolmasti kuusikossa lähellä asumuksia.

Anthus trivialis. Kangasmetsissä *hrl*, pellonreunusmetsiköissä kulttuurialueilla *mrl*.

A. pratensis. Pesinyt Pitkäniemien rantaniityllä 1952 (M. Saaristo). Muuten nähty vain muuttoaikoina.

Motacilla alba. Pesii kivikkorannoilla runsaslukuisena, kulttuurialueilla *hrl*, sekä kuivissa kangasmetsissä *mrl* soistuneilla paikoilla.

M. flava. Kulttuurialueilla *erl* eritoten Pinsiön suoviljelysalueilla. Rantaniittyjen yleisimpiä lajeja.

Bombycilla garrulus. Nähty, paitsi syys- ja kevättalvisin, myös 1. VII. — 57 Iso-korvessa.

Lanius excubitor. Tavataan harvinaisena syys-marraskuussa ja huhtikuun lopulla.

L. collurio. Kulttuurialueilla takseerausten mukaan *mrl*.

Sturnus vulgaris. Pesii erittäin runsaslukuisena lehdoissa kulttuurialueilla. Tuoreissa kangasmetsissä lähellä viljelyksiä *mrl*. Pesäpönttöjen ansiosta kulttuurin vaikutuksen alaisten lehtojen yleisin laji.

Carduelis chloris. Kulttuurialueilla *se*. Lehtipuuvaltaisessa lehdossa *mrl*.

C. carduelis. Tavataan kulttuurialueilla kaikkina vuodenaikoina melko usein.

C. spinus. Lehdoissa *erl*, kulttuurialueilla ja tuoreissa kangasmetsissä *hrl*, kuivissa kangasmetsissä *se*.

C. cannabina. Nykyisin lehdoissa *rl*. Vuoden 1960 jälkeen tavattu usein pesimäaikana puutarhoissa ja puistoissa.

C. flavirostris. Tavattu maaliskuun lopulla kaikkiaan kolme kertaa: 19. III. — 59 koiras Kankaantakana, 23. III. — 60 koiras SOK:n tehtaiden lähellä (ks. SALONEN 1961) ja 29. III. — 60 Pappilan luona 2 yks.

C. flammea. Suuria parvia tavataan myöhäissyksyllä ja keväällä.

Pyrrhula pyrrhula. Tuoreissa kangasmetsissä *mrl*. Talvella asumusten lähellä hyvin yleinen.

Carpodacus erythrinus. Lehdoissa *erl*. Lisääntynyt viime vuosina voimakkaasti. KALELA (1938) tuntee Nokialta kolme havaintoa. Vuodesta 1946 alkaen pesälöytöjä säännöllisesti miltei joka vuodelta (ks. SALONEN 1948). Nykyisin dominantti laji lehtometsissä. Kulttuurialueilla *se*, pesien puistoissa ja puutarhoissa. Tavattu myös tuoreimmissa kangasmetsissä, minne laji tunkeutuu puronvarsia seurailleen.

Pinicola enucleator. Vuosina 1957 ja — 58 tavattu kerran, sekä kahdesti vuonna — 59. Tapaamiset olleet jouluhelmikuulla.

Loxia sp. (curvirostra + pytydosittacus). Tuoreissa kangasmetsissä *mrl*, kuivissa *mhl*. Tulokset ovat epävarmoja, koska linnut takseerausaikana liikkuvat parvissa, eivätkä esiinny reviereillä.

L. leucoptera. Tavattu kaksi kertaa v. 1957: 20. I. Sarpatissa kaksi naarasta (H.K.) ja 4. III. Nokianvirran rannalla, Lintuniemen kohdalla 1 koiras.

Fringilla coelebs. Alueen yleisin lintulaji. Kaikkien puustoa kasvavien biotooppien yleisin lintu, *erl*.

F. montifringilla. HEIKINHEIMO (1925) ilmoittaa lajin jokseenkin varmaan pesineen Pitkäniemessä. Nykyisin tavataan yleensä vain kevätmuuton aikaan. Takseerauksissa tuli yksi koiras kulttuurialueilla linjalle, mutta se osui olemaan Hämeenkyrön pitäjän puolella.

Emberiza citrinella. Lehtometsissä ja viljelysalueilla *rl*. Tuoreissa kangasmetsissä *mrl*.

E. hortulana. Kulttuurialueiden tyypillisiä lajeja. Takseurausten mukaan *hrl*.

E. rustica. 12. V. — 57 pari Juhansuon E-laidalla (SALONEN 1960).

E. schoeniclus. Kulttuurialueilla takseurausten mukaan *mrl*. Pesiminen rajoittuu vesien läheisille pensaikkoniityille.

Plectrophenax nivalis. Tavataan säännöllisesti huhtikuun alkupuoliskolla pelloilla tai muuttolennessä.

Passer domesticus. Kulttuurialueilla runsaslukuinen pihalintu.

Kirjallisuutta: HEIKINHEIMO, V., 1925: Muutamia tietoja Tyrvään ja Pirkkalan Pitkäniemen linnuista. Luonnon Ystävä, 29, 138—141. — HILDÉN, O., 1960: Retkeilijän lintuopas. Helsinki. — ILVESSALO, Y., 1930: Suomen metsät viljavuusalueittain kuvattuina. Comm. Inst. Quaest. Forest. Finl. 15: 4, 1—56. — JALKANEN, P., 1960: Pälkäneen linnustosta. Pälkäne-Seuran julkaisuja N:o 2. Pälkäne. — KALELA, O., 1938: Über die regionale Verteilung der Brutvogelfauna im Flussgebiet des Kokemäenjoki. Ann. Zool. Soc. «Vanamo», 5: 9. 1—281. — KARHE, H., 1958: Piirteitä Pitkäniemen Hevoshaan linnustosta. Molekyyli, XV: 2, 33—35. — 1963: Vuori- ja kynäjalavan nykyesiintymät Nokian kauppalan alueella. Luonnon Tutkija 67: 1, 7—11. — MERIKALLIO, E., 1946: Über regionale Verbreitung und Anzahl der Landvögel in Süd- und Mittelfinnland. I Ann. Zool. Soc. «Vanamo» 12: 1, 1—143. — 1955: Suomen lintujen levinneisyys ja lukumäärät. Helsinki. — MÄKELÄ, T., 1936: Lehtoista ja lehtokasvien leviämisestä P-Pirkkalan — Tyrvään alueella. Silva Fennica 37. — PALMGREN, P., 1930: Quantitative Untersuchungen über die Vogelfauna in den Wäldern Südfinnlands. Acta Zool. Fenn. 7. 1—219. — REINIKAINEN, A., 1935: Turdus pilaris L. erämaalintuna keski-Suomessa. Ornis Fennica 12, 122—123. — SALONEN, A. O., 1948—61: Lintuhavaintoja Tampereen seudulta I—V. Ibid. 25: 4, 28: 3, 34: 2, 37: 3 ja 38: 1. — SOVERI, J., 1940: Die Vogelfauna von Lammi. Acta Zool. Fenn. 27, 1—126. — TAPIO, S., 1953: Tutkimuksia lehtokasvillisuudesta ja lehtokasvien ekologisesta ryhmittymisestä Pirkkalan lehtokeskuksen keskiosassa. Ann. Bot. Soc. «Vanamo» 25: 3.

Zusammenfassung: Zur Vogelfauna des Kirchspiels Nokia in Südfinnland.

Der Untersuchung liegt ein in den Sommern 1961 und 1962 hauptsächlich unter Benutzung der Linientaxierungsmethode gesammeltes Material zugrunde. Es ergaben sich folgende Paaranzahlen je km².

Laubreiche Hainwälder 510, *fichtenreiche Haine* 375 (Tab. 1). Im kulturbeeinflussten Hain war die Vogeldichte grösser (580) als im Naturhain (450; Tab. 2). Verf. deutet das als einen Ausdruck der Randwirkung an der Grenze von Hainwald und Kulturboden.

Frische moosreiche Wälder 175, *Heidewälder* 71 (Tab. 3).

Kulturböden 315 (Tab. 4).

In der regionalen Verteilung der Vogelfauna beobachtet man im Untersuchungsgebiet dieselbe Regelmässigkeit, wie sie bekanntlich im ganzen GÄwässergebiet des Kokemäenjoki herrscht, zu dem auch der Stadtflecken Nokia gehört: Das südwestliche und südöstliche Element konzentriert sich in die Nähe der Zentralgewässer, wo Hainwälder, dichte Besiedlung und Kulturflächen die Landschaft prägen, während das nördliche Element in der Vogelfauna in den höhergelegenen und ihrer Naturbeschaffenheit nach dürftigen Wasserscheidegegenden zu finden ist.

Tiedonantoja — Meddelanden

1. Fågeliakttagelser från Gamlakarleby med omnejd år 1964

Tadorna tadorna. En ♀ höll till vid Rummelön hela försommaren. Den observerades första gången den 8. V genast efter det isen gått och stannade på området i det närmaste 7 veckor. Förmodligen rör det sig om samma individ som föregående år, då ett misslyckat häckningsförsök konstaterades.

Aquila clanga. Den 10. V överflog en skrikörn Åsfjärden i Kronoby på låg höjd i riktning mot norr. Den kunde iakttagas under mycket gynnsamma förhållanden av en grupp exkurrerande ornitologer. Påfallande hos fågeln var den kupiga vingställningen i glid samt de ljusa inslagen i vingen och stjärtröten (RC).

Coturnix coturnix. En spelande vaktel påträffades av Lars Sandvik den 3. VI i Larsmo. Påföljande kväll, då vi besökte platsen, var fågeln mycket tystlåten och lät endast höra några få slag. Arten har uppträtt i Larsmo två gånger tidigare, åren 1958 och 1962.

Charadrius alexandrinus. Den 8. VII iaktogs en ♀ tillsammans med större strandpipare i Kalajoki åmynning (OH). Fågeln kontrollerades på samma område ännu den 10. och 14. VII. Den gjorde ett mycket ljust intryck och huvudet saknade svarta teckningar.

Tringa stagnatilis. En dammsnäppa uppehöll sig på Rummelön under tiden 16. -- 18. VI. Arten är ny för området.

Calidris alpina schinzii. Ny häckplats för sydlig kärrsnäppa: den 29. VI observerades på Sandörens södra strand i Nykarleby lk. en varnande fågel och hittades en några dygn gammal unge.

Calidris alba. En sandlöpare i övergångsdräkt uppträdde på Rummelön den 28. VII i sällskap med ett par kustsnäppor och några spovsnäppor (RC). Andra iakttagelsen av arten på området.

Streptopelia decaocto. Den 11. IX iaktogs en turkduva på en gårdsplan i Storby, Karleby. Fågeln var mycket orädd och kunde beskådas på nära håll. Senare kunde den ej återfinnas (RC).

Lullula arborea. I ett glest tallbestånd intill ett sandtag i Storby, Karleby iaktogs den 3. V en trädlärika. Fågeln sjöng ivrigt trots ett kraftigt snöfall. Den 7. V observerades två fåglar på samma plats. Dessa kunde kontrolleras vid olika tillfällen senare under våren (RC). Arten har tidigare påträffats två gånger på samma lokal, åren 1951 och 1961.